RICE CULTIVATION

سارين جي پوک

سنڌ ۾ سارين جي پوک، فصل جي سار سنڀال
۽ پيداوار وڌائڻ بابت ڄاڻ

سنڌ زرعي ترقياتي منصوبو

Sindh Agricultural Growth Project (SAGP)

سارين جي پوک

سنڌ ۾ سارين جي پوک، فصل جي سار سنڀال
۽ پيداوار وڌائڻ بابت ڄاڻ

سنڌ زرعي ترقياتي منصوبو
Sindh Agricultural Growth Project (SAGP)

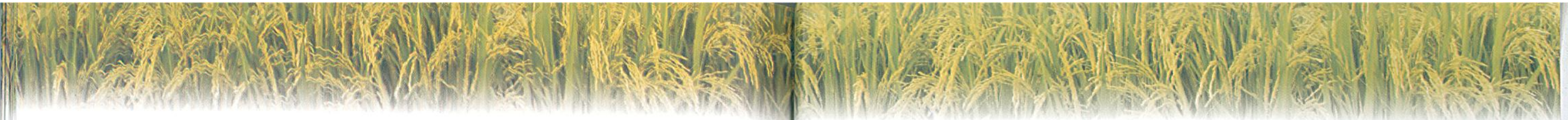

حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ

نالو	:	سارين جي پوک
		(سنڌ ۾ سارين جي پوک، فصل جي سار سنڀال ۽ پيداوار وڌائڻ بابت ڄاڻ)
سهيڙيندڙ	:	مير سهيل احمد ٽالپر
لي آئوٽ ۽ ڊزائن	:	احمد سولنگي
تعداد	:	3000
صفحا	:	52
سال	:	جولاءِ 2016ع

© rights are reserved

Title	:	**Rice Cultivation**
		(Rice Cultivation in Sindh, Management of the Crop and Information about Yield Enhancement)
Compiled by	:	Mir Sohail Ahmed Talpur
Layout & Design	:	Ahmed Solangi
Copies	:	3000
Pages	:	52
Year	:	July, 2016

سٽاءُ

پيش لفظ 5
سارين 6
دنيا ۾ سارين پيدا ڪندڙ مکيه ملڪ 8
آبهوا 9
زمين 9
سارين جون جنسون 9
سارين جي مختلف جنسن جو پيجارو پوکڻ ۽ رونبي ڪرڻ جا وقت 11
رونبي جو وقت 12
سارين جو پيجارو پوکڻ 13
ٻج جو مقدار 15
زمين جي تياري ۽ پوکي 15
پوکيءَ جا طريقا 17
رونبي رستي پوک 17
سارين ۾ ٻوٽي جو ٻوٽي کان مفاصلو 18
ڇٽ رستي پوک 21
ناڙيءَ رستي پوک 22
سُڪي زمين ۾ سارين جي پوک 22
پاڻ 24

پاڻ ڏيڻ جو وقت ۽ مقدار 25
پاڻي 27
زنڪ جو استعمال 28
گندگاهه 29
گوڏ پرڻ 30
جيت 31
1. سارين جا ڪينئان يا گڏر 31
اچي پنيءَ وارو مهلو 33
سارين جو پن ويڙهو 35
سارين جي جونءِ 37
بيماريون 38
1. رتيءَ جي بيماري 38
2. ڪاٽيءَ جي بيماري 39
لابارو 41
اسٽوريج 44
سارين ۾ پيون پوڪون 46
سارين جي زمين زيرو ٽيلج تي ڪڻڪ 46

پيش لفظ

سنڌ ايگريڪلچرل گروٿ پروجيڪٽ ورلڊ بئنڪ جي سهڪار سان حڪومتِ سنڌ پاران سنڌ جي 14 ضلعن ۾ شروع ڪيو ويو آهي، جنهن جو بنيادي مقصد سنڌ جي آبادگارن کي جديد زراعت سان روشناس ڪرائڻ ۽ دنيا جي جديد مارڪيٽن تائين رسائي ڏيارڻ آهي.

حڪومتِ سنڌ زراعت تي خاص ڌيان ڏيندي ننڍين ۽ وچولي آبادگارن کي نين زرعي ٽيڪنالاجي کي سندن ٻنيءَ تي پهچائڻ ۽ گڏوگڏ سندن پيداوار کي دنيا جي ٻين ملڪن تائين پهچائڻ لاءِ هي پروجيڪٽ رٿيو آهي. جنهن سان سنڌ جي ننڍين ۽ وچولي آبادگارن جي آمدني وڌائي ويندي. ان لاءِ سندن مرچ، بصر، ڪارڪون ۽ سارين جي فصلن جي پيداوار وڌائڻ، سندن جنسن جو معيار سڌارڻ ۽ مارڪيٽ ۾ سندن اثر رسوخ کي مناسب سطح تي آڻي سندن آمدني وڌائڻ آهي. ان ڪم لاءِ انهن کي تربيت ذريعي پوک جي سڌريل نون طريقن سان واقفيت، نون زرعي اوزارن جي ڄاڻ ڏني ويندي.

ننڍين ۽ وچولي آبادگارن لاءِ حڪومتِ سنڌ پاران (30%-50%) رعايتي قيمت تي زرعي اوزار خريد ڪري استعمال ڪرڻ ۽ زرعي ڄاڻ لاءِ نوان طريقا متعارف ڪرائڻ سان سندن خوشحالي ۾ اضافو ڪري سگهجي ٿو.

جولاءِ 2016ع

شاهجهان هاشماڻي
پروجيڪٽ ڊائريڪٽر
سنڌ ايگريڪلچرل گروٿ پروجيڪٽ

ساريون

چانورن کي انساني خوراڪ ۾ صدين کان اهميت حاصل آهي. چانور دنيا ۾ ڪنهن بہ ٻئي فصل جي مقابلي ۾ سڀ کان وڏيڪ ڊگهي عرصي تائين انساني خوراڪ طور استعمال ڪيو ويجي ٿو. جڏهن اسين تاريخ ۾ پويان نظر وجهون ٿا تہ 2500 قبل مسيح تائين تاريخ جي ورقن ۾ چانورن جو ذڪر ملي ٿو. چين ۽ ارد گرد جي علائقن ۽ ان کان علاوه سريلنڪا، هندستان تائين چانورن جي پوکي ٿيندي هئي. جنهن کانپوءِ يونان، بحريا روم ۽ جنوبي يورپ تائين پوکجڻ لڳي. يورپ کان چانور نئين دنيا ۾ (آمريڪا وغيره) ۾ آندا ويا. پرتگال کان برازيل، اسپين، وچين ۽ ڏاکڻي آمريڪا ۾ آندا ويا.

چانور اڌ دنيا جي آبادي کان وڏيڪ جي غذا آهي. اج بہ دنيا جي ڪيترن

ئي ملڪن جهڙوڪ: فلپائين، بنگلاديش وغيره جي انساني آباديءَ جي مکيہ خوراڪ چانور آهي. چانور پاڪستان جي هڪ اهم نقد آور فصل آهي. اسان جي ملڪ پاڪستان جي 30 سيڪڙو آباديءَ جي خوراڪ جو مڪمل انحصار چانورن تي آهي، جنهن جي پورائي ڪرڻ سان گڏ چانورن مان وڏيڪ ملڪي ناڻو ڪمائڻ جي بہ ضرورت آهي.

پر هن وقت بين الاقوامي مارڪيٽ ۾ اعليٰ معيار جي چانورن جي تمام گهڻي گهرج آهي. عالمي تجارتي اداري (WTO) جي شروع ٿيڻ سان معياري چانورن جي گهرج اڃا بہ گهڻي وڌي وئي آهي. انهيءَ لاءِ ضرورت اُن اَمر جي آهي تہ دنيا ۾ بدلجندڙ حالتن کي سامهون رکندي سارين جي في ايڪڙ پيداوار وڌائڻ سان گڏ چانورن جي معيار کي بہ بهتر بنايون. جيئن ملڪي خوراڪي گهرجن جي پورائي سان گڏ پرڏيهي مٽا سٽا ناڻو بہ ڪمائي سگهون.

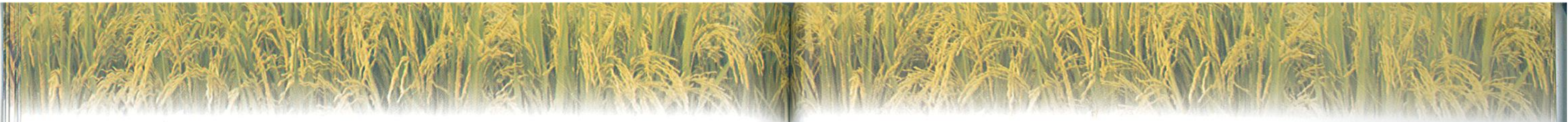

دنيا ۾ ساريون پيدا ڪندڙ مکيه ملڪ

نمبر	ملڪ	پيداوار ملين ٽن
.1	چائنا	205.463
.2	انڊيا	155.682
.3	انڊونيشيا	70.593
.4	ويٽنام	44.503
.5	ٿائليند	37.254
.6	بنگلاديش	34.683
.7	برما	34.250
.8	فلپائن	19.832
.9	برازيل	14.682
.10	جپان	11.573
.11	پاڪستان	9.935

Wordknowing.com

چانور (Oryza sativa L.) اڌ دنيا جي آبادي کان وڌيڪ جي غذا آهي. دنيا ۾ ٽوٽل سارين جي پيداوار تقريباً 627 ملين ميٽرڪ ٽن آهي. ڪل پيداوار جو 99 سيڪڙو ترقي پذير ملڪن ۾ ٿئي ٿو. گهڻي ڀاڱي ايشيا جي ملڪن ۾. ان کانپوءِ لاطني آمريڪا ۽ آفريڪا پيدا ڪن ٿا. (FAOSTAT, 2013).

هڪ اندازي مطابق 2025ع تائين 10 بلين ماڻهن جي خوراڪ جو انحصار چانور تي هوندو جنهن مطابق چانورن جي گهرج اٽڪل 880 ملين ميٽرڪ ٽن تي پهچي ويندي.

آبهوا

سارين جي فصل لاءِ مناسب گرمي ۽ نمي واري آبهوا تمام گهڻو موزون آهي، جنهن ۾ ساريون بهتر نشونما ڪن ٿيون جيڪا بهتر پيداوار جو سبب بنجي ٿي.

زمين

سارين جي فصل لاءِ اهڙي چيڪي يا لٽياسي زمين جي چونڊ ڪجي، جيڪا زرخيز هجي ۽ نامياتي مادو چڱي مقدار ۾ رکندي هجي. سارين واري زمين ۾ نامياتي مادي کي وڌائڻ واسطي ڳريل سڙيل ڀاڻ جو استعمال ڪجي يا پلال يا سائي ڀاڻ وارن فصلن مان ڪنهن هڪ کي زمين ۾ هرن رستي ملائڻ گهرجي.

سارين جون جنسون

سنڌ اندر سارين وارن علائقن ۾ سنڌ ۾ سارين جون هيٺيون جنسون پوکيون وينديون آهن.

اري-6	اري-8
ڊي آر-92	ڊي آر-82
ڊي آر-83	سدا حيات

کنول - 95 لطيفي

خوشبو - 95 شاداب

شعاع - 92 سرشار

مهڪ شاندار ڪي ايس - 282

جهڙيون جنسون پوکي ڪجن.

جڏهن ته سنڌ ۾ هن وقت سارين جون هائبرڊ جنسون به تمام گهڻي پئماني تي پوکجي رهيون آهن. جن ۾ ڪجهه نالا قابلِ ذڪر آهن.

گارڊ شهنشاهه انمول ڊائمنڊ

۽ ٻين ڪيترن ئي نالن سان مارڪيٽ ۾ موجود آهن جڏهن ته هن وقت سارين جا آبادگار وڌيڪ پيداوار حاصل ڪرڻ لاءِ هائبرڊ جنسن کي ترجيح ڏين ٿا.

سارين جي مختلف جنسن جو پنيجاري پوکڻ ۽ رونبي ڪرڻ جا وقت

سارين جي جنسن جو علائقي ۽ مند آهر پنيجارو پوکڻ ۽ رونبو ڪرڻ لاءِ معلومات

جنسون	اتر سنڌ (لاڙڪاڻو شڪارپور، جيڪب آباد، سکر، دادو ضلعي جا ميهڙ ۽ خيرپور ناٿن شاهه تعلقا)	ڏکڻ سنڌ (ٺٽو بدين ۽ حيدرآباد ضلع جو ٽنڊو محمد خان تعلقو)
اري - 6، اري - 8 سدا حيات	مئي جي ٻئي هفتي کان جون جي ٻئي هفتي تائين	اپريل جي ٽئين هفتي کان مئي جي ٻئي هفتي تائين
ڊي آر - 82 ڊر آر - 92	مئي جي آخري هفتي کان جون جي آخري هفتي تائين	مئي جي ٻئي هفتي کان جون جي ٽئين هفتي تائين
ڊر آر - 83	جون جي ٽئين هفتي کان جولاءِ جي ٻئي هفتي تائين	جون جي پهرين هفتي کان جولاءِ جي پهرين هفتي تائين
کنول - 95	اپريل جي ٻئي هفتي کان مئي جي ٻئي هفتي تائين	اپريل جي پهرين هفتي کان مئي جي پهرين هفتي تائين
لطيفي	جون جي ٻئي هفتي کان جولاءِ جي پهرين هفتي تائين	مئي جي ٽئين هفتي کان جون جي آخري هفتي تائين
خوشبو - 95، شاداب، شعاع، سرشار، مهڪ ۽ شاندار	مئي جي ٻئي هفتي کان جون جي آخري هفتي تائين	اپريل جي ٽئين هفتي کان مئي جي آخري هفتي تائين

رونبي جو وقت

جنسون	اتر سنڌ (لاڙڪاڻو شڪارپور، جيڪب آباد، سکر، دادو ضلعي جا ميهڙ ۽ خيرپور ناٿن شاهه تعلقا)	ڏکڻ سنڌ (ٺٽو بدين ۽ حيدرآباد ضلع جو ٽنڊو محمد خان تعلقو)
اري- 6، اري- 8 سدا حيات	جون جي ٻئي هفتي کان جولاءِ جي ٻئي هفتي تائين	مئي جي ٽئين هفتي کان جون جي ٻئي هفتي تائين
ڊي آر- 82 ڊر آر- 92	جون جي آخري هفتي کان جولاءِ جي آخري هفتي تائين	جون جي ٻئي هفتي کان جولاءِ جي ٽئين هفتي تائين
ڊر آر- 83	جولاءِ جي ٽئين هفتي کان آگسٽ جي ٻئي هفتي تائين	جولاءِ جي پهرين هفتي کان آگسٽ جي پهرين هفتي تائين
ڪنول- 95	جولاءِ جي ٽئين هفتي کان آگسٽ جي ٻئي هفتي تائين	جولاءِ جي پهرين هفتي کان آگسٽ جي پهرين هفتي تائين
لطيفي	جولاءِ جي ٻئي هفتي کان آگسٽ جي پهرين هفتي تائين	جون جي ٽئين هفتي کان جولاءِ جي پهرين هفتي تائين
خوشبو- 95، شاداب، شعاع، سرشار، مهڪ ۽ شاندار	جون جي ٻئي هفتي کان جولاءِ جي ٽئين هفتي تائين	مئي جي ٽئين هفتي کان جون جي آخري هفتي تائين

سارين جو پيجارو پوکڻ

سارين جي پيجاري پوکڻ واسطي اهڙي زمين چونڊي تيار ڪجي، جيڪا مٿانهين جاءِ تي هجي ته جيئن اتفاقي مينهن يا ڪکو پيو پاڻي پارين کي

پوڙي پيجاري کي ساڙي نه سگهي. ان کان علاوه پيجارو اهڙي جاءِ تي پوکجي جتي تيز هوائن کان جهل هجي پر ان مٿان صبح جي وقت سج جي روشني ضرور پوڻ گهرجي.

سارين جي پيجاري پوکڻ لاءِ ٻن کان ٽي هر ڏئي اڌ ويسي جون ٻاريون تيار ڪجن. تيار ٻارين اندر وٿوهڙ سان پتر پيجي ٻارين کي کوڏر سنوت ۾ آٽي انهن ۾ وٽاڻ جو سکل پاڻ يا ڳتو ايترو وجهڻ گهرجي جو سڙڻ کان پوءِ ٻارن ۾ سڙيل خاڪ جو تهه 3 کان 4 انچ ٿئي.

جنهن کي ٻئي ڏينهن پاڻي ڏئي سفارش مطابق ٻج ڇٽجي، ان کان پوءِ ضرورت مطابق هلڪو پاڻي ڏبو رهجي ۽ ان دوران 10 کان 15 ڏينهن پوکيءَ بعد هر ٻاريءَ ۾ اڌ ڪلو گرام يوريا ياڻ ڏجي ته پيجارو پلو ٿيندو. جڏهن ته پيجارو 25 کان 30 ڏينهن بعد پٽي رونبو ڪجي.

ٻج جو مقدار

پيجاري پوکڻ لاءِ تيار ڪيل اڌ ويسي جون ٻه ٻاريون هڪ ايڪڙ جي رونبي لاءِ سفارش ڪجن ٿيون ۽ هڪ ٻاريءَ ۾ ٻج جو مقدار جنس وار هيٺ ڏجي ٿو.

جنس	اڌ ويسي جي ٻاريءَ ۾ ٻج جو مقدار
اري ـ 6، اري ـ 8، سدا حيات، ڊي. آر ـ 92، ڊي آر ـ 82، ڊي آر ـ 83، ڪنول ـ 95	6 کان 7 ڪلو گرام
خوشبو ـ 95، شاداب، شعاع ـ 92، سرشار، مهڪ ۽ شاندار	½ 3، کان 4 ڪلو گرام

زمين جي تياري ۽ پوکي

جيڪڏهن زمين ڍڳن ذريعي تيار ڪرڻي هجي ته 3 کان 4 خشڪيءَ جا هر ڏيڻ گهرجن.

پر جيڪڏهن ٽريڪٽر استعمال ڪرڻو هجي تہ پوءِ راجا هر ذريعي اونها هر ڏجن.

هر ڏيڻ بعد زمين کي 3 هفتا کليل ڇڏجي. ان کان پوءِ 2 هر ڪلٽيويٽر جا يا هڪ هر پٽر پيڇڻ واري هر يعني روٽاويٽر جو ڏئي زمين کي پوکيءَ لاءِ تيار ڪجي.

پوکيءَ جا طريقا

سارين جو فصل هيٺين طريقن سان پوکيو ويندو آهي.

رونبي رستي پوک

سنڌ ۾ سارين جي رونبي جا ٻہ طريقا مروج آهن. هڪ لس ۽ ٻيو قطارن وارو. لس واري طريقي سان اتر سنڌ جي لاڙڪاڻي، جيڪب آباد، شڪارپور ۽ دادو ضلعي

جي اترئين حصي وارن علائقن ۾ پوکي ڪئي ويندي آهي. پر ڪوشش ڪري پوکي

قطارن واري طريقي سان ڪئي وڃي. هن طريقي واري فصل مان گند گاهه آسانيءَ سان ڪڍي سگهجي ٿو ۽ ڪيميائي ڀاڻ ۽ جيت مار دوائن جو استعمال سولو ٿئي ٿو. ان ڪان علاوه قطارن واري فصل ۾ ٻوٽن جو گهربل تعداد يعني 80000 ڪان 100000 ملي ٿو جنهن جي ڪري پيدائش سٺي لهي ٿي. قطارن واري فصل ۾ آبادگارن کي گهرجي ته اُهي ٻوٽن ۽ قطارن جي وچ ۾ 20 سينٽي ميٽرن يا 8 انچن جو مفاصلو رکن. پر جي لس واري طريقي سان رونبو ڪرڻو هجي ته پوءِ زرعي تحقيقاتي اداري ڏوڪريءَ هڪ چورس ميٽر جو ڪاٺ جو چوڪاٺو (فريم) ايجاد ڪيو آهي، جنهن اندر 25 سلا هڻڻ سان به گهربل ٻوٽن جو تعداد ملي وڃي ٿو. اهو استعمال ڪرڻ گهرجي. پر سارين جي فصل ۾ ٻوٽي جو ٻوٽي ڪان مفاصلي کي پيداوار وڌائڻ ۾ تمام گهڻي اهميت حاصل آهي.

سارين ۾ ٻوٽي جو ٻوٽي ڪان مفاصلو:

سارين جي ٻوٽي جو ٻوٽي ڪان مناسب مفاصلو

سارين جي رونبي لاءِ ٻوٽي ڪان ٻوٽي جي مفاصلي جو انحصار جنس، موسم ۽ زمين جي زرخيزي تي هوندو آهي. ٻوٽي ڪان ٻوٽي جو مفاصلو سيني جنسن لاءِ هڪجهڙو مقرر ڪيل ناهي.

ٻوٽن جو مناسب مفاصلو 25 ڪان 40 سيڪڙو پيداوار وڌائي ٿو

ٻوٽن جو مفاصلو سارين جي رونبي لاءِ هڪ اهم جُز آهي. ٻوٽن جي نامناسب مفاصلي جي ڀيٽ ۾ مناسب ٻوٽن جو مفاصلو پيداوار ۾ 25 ڪان 40 سيڪڙو وڌائڻ جو سبب بنجي ٿو. ٻوٽن جي صحيح مفاصلي جي ڪري مزدوري، ٻج، ڀاڻ، دوا ۽ پئسن جي بچت ٿئي ٿي.

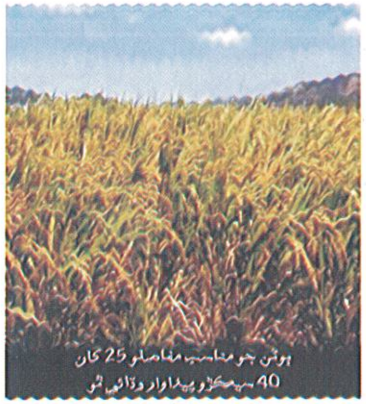

ٻوٽن جو مناسب مفاصلو 25 ڪان 40 سيڪڙو پيداوار وڌائي ٿو

ٻوٽي جو مناسب مفاصلو سارين کي ڪِرڻ ڪان بچائي ٿو ۽ سارين جي ٻوٽي کي سج جي گهربل روشني ملي ٿي جنهن جي ڪري پيداوار ۾ واڌارو اچي ٿو.

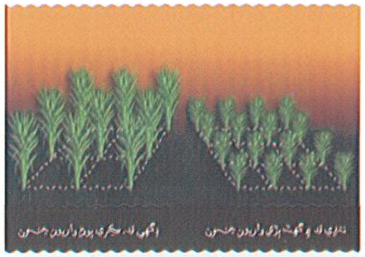

مختلف جنسن ۾ سارين جي ٻوٽي جو مفاصلو الڳ الڳ ٿئي ٿو جيئن ته ڊگهي قد وارين، گهڻي پنن ۽ وڏي ڦٽڙي وارين ۽ نازڪ ڪري پوڻ وارين جنسن ۾ ٻوٽي ڪان ٻوٽي جو مفاصلو ننڍي قد وارين ۽ مضبوط جنسن جي بنسبت وڌيڪ هئڻ گهرجي.

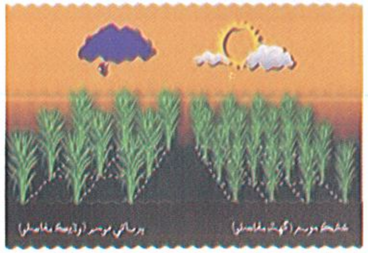

سارين ۾ ٻوٽي جو ٻوٽي ڪان مفاصلو موسم جي مطابق هئڻ سان پيداوار ۾ بهتر واڌارو ٿئي ٿو. جتي خشڪ موسم هوندي آهي اتي ٻوٽي ڪان ٻوٽي جو مفاصلو گهٽ هئڻ گهرجي بنسبت جتي نمي واري ۽ برساتي موسم هجي اُتي ٻوٽي ڪان ٻوٽي جو مفاصلو وڌيڪ هئڻ گهرجي ڇاڪاڻ ته برساتي موسم ۾ وڌيڪ ڦوٽهاڙو ٿئي ٿو. جيڪو سارين جي ڪِرڻ جو سبب بنجي ٿو.

زمين جي زرخيزي جو سارين ۾ ٻوٽي جو ٻوٽي کان مفاصلي ۾ اهم ڪردار آهي. سُٺي يا زرخيز زمين ۾ مفاصلو وڌيڪ هئڻ گهرجي جيڪو سارين کي ڪِرڻ کان بچائي ٿو بنسبت خراب يا گهٽ زرخيز زمين جي.

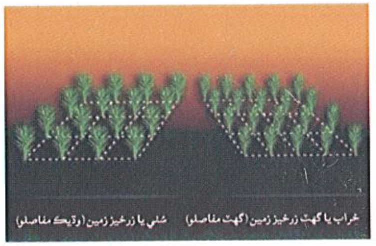

اڄ جي جديد سائنس جي ترقي جو اثر زراعت تي بہ پئجي رهيو آهي. هن وقت ترقي يافتہ ملڪن ۾ سارين جو رونبو مشينن ذريعي ٿئي ٿو.

مشين ذريعي سارين جو رونبو

ڇٽ رستي پوک

هن طريقي سان ڏاکڻي سنڌ (لاڙ) جي ڪجهہ علائقن ۾ سارين پوکيون وڃن ٿيون، جنهن لاءِ تيار زمين ۾ پاڻي ڏئي ٻج ڇٽيو ويندو آهي.

ناڙيءَ رستي پوک

هن طريقي ۾ تيار زمين کي ربيج ڪرڻ کان پوءِ وٽ اچڻ تي زمين کي ڪلٽيويٽر جا ٻه هر پويان ڳاڍي ٻڌي ڏجن. جنهن بعد ڪٽڪ وانگر ناڙي ڪجي. ليڪن

پوکيءَ لاءِ ڏهه ٻارنهن ڪلاڪ پهرين ٻج کي پُسائي رکجي ته جيئن اهو ٿورو انگورجي وڃي. ان کان پوءِ ٿوري وقت لاءِ کنهن صاف جاءِ تي پکيڙجي ته جيئن اهو خشڪ ٿئي ۽ بعد ۾ پوکي ڪجي ته ڦوٽهڙو سٺو ٿيندو.

سُڪي زمين ۾ سارين جي پوک

سارين جي سڪيءَ ۾ پوکيءَ واري طريقي کي ايروبڪ رائيس ڪلٽيويشن Arobic Rice Cultivation چيو وڃي ٿو. هن پوکيءَ واري طريقي تي تحقيقي ڪم هلي رهيو آهي. هن وقت تائين ٿيل تحقيقي ڪم مان ڪي قدر بهتر نتيجا سامهون آيا آهن. هي سارين جي پوکيءَ وارو طريقو اُنهن علائقن لاءِ وڏيڪ مناسب

آهي جتي پاڻي گهٽ آهي يا زمينون پيچڙيءَ ۾ آهن. سارين جي هن ٽيڪنالاجيءَ ۾ زمين کي سڪيءَ جا چڱيءَ ريت هر ڏئي زمين تيار ڪري ناڙيءَ رستي پوکجي ڪجي. پوکيءَ لاءِ قطار کان قطار جي وچ ۾ مفاصلو 8 انچ ٻيهارڻ گهرجي. ناڙي ڪرڻ کان پوءِ پاڻي ڏئي ڇڏجي.

جڏهن زمين ڏار ڏئي وڃي، جنهن ۾ گهٽو ڪري هڪ هفتو لڳي وڃي ٿو. ان بعد پهرئين پاڻ طور هڪ ٻوري ڊي اي پي، اڌ ٻوري يوريا ۽ 12 ڪلو گرام پوٽاش في ايڪڙ چٽي پهريون پاڻي ڏيڻ گهرجي. اهڙي طرح ٻيو پاڻ 20 ڏينهن بعد مني ٻوري يوريا في ايڪڙ ڏجي. جڏهن ته آخري پاڻ فصل جڏهن ڍڍي تي پهچي ته مني ٻوري يوريا في ايڪڙ ڏيڻ گهرجي. هن پوکيءَ جي طريقي ۾ هن وقت DR-92 ۽ شاهڪار جنسون ڪامياب وڃي رهيون آهن ۽ لڳ ڀڳ 40 مڻ في ايڪڙ پيداوار حاصل ڪري سگهجي ٿي. ياد رهي ته هيءَ ٽيڪنالاجي اڃان تجربن مان گذري رهي آهي ۽ سنڌ جا زرعي ماهر اُن جي مڪمل ڪاميابيءَ لاءِ ڪم ڪري رهيا آهن.

ڀاڻ

سڀ کان پهرين زمين جي چڪاس ڪرائڻ گهرجي تہ زمين کي ڪهڙي ڀاڻ جي ضرورت آهي تہ جيئن ان مطابق ڀاڻ ڏجي.

سارين جي رونبي کان اڳ هڪ يا ڏيڍ ٻوري ڊي اي پي ۽ اڌ ٻوري يوريا يا ٻہ ٻوريون مونو امونيم فاسفيٽ جون ۽ هڪ ٻوري سلفيٽ آف پوٽاش يا ٻہ ٻوريون زرخيز في ايڪڙ جي حساب سان استعمال ڪجن. هڪ ٻوري يوريا ڀاڻ جي ۽ زنڪ رونبي کان 15 ڏينهن بعد ۽ هڪ ٻوري رونبي جي 40 کان 45 ڏينهن بعد ۽ ٽئين ٻوري رونبي کان 65 کان 70 ڏينهن بعد ڏيڻ گهرجي.

ڀاڻ ڏيڻ جو وقت ۽ مقدار

جنسوار ڪيميائي ڀاڻن جون سفارشون	
سفارش ڪيل مقدار في ايڪڙ	**ڀاڻ ڏيڻ جو وقت**
1. اري۔ 6، اري۔ 8، ڊي آر۔ 92، ڊي آر۔ 82، ڪنول۔ 95 ٻہ ٻوريون يوريا ۽ سوا ٻوري ڊي اي پي يا اڍائي ٻوريون يوريا ۽ پوٽيون ٽي ٻوريون ايس ايس پي.	رونبي کان هڪ يا ٻہ ڏينهن اڳ ۾ سمورو ڊي اي پي ۽ اڌ ٻوري يوريا يا هڪ ٻوري يوريا ۽ پوٽيون ٽي ٻوريون ايس ايس پي زمين ۾ ڇٽي مٿان ريج ڏجي جڏهن تہ باقي رهيل يوريا مان مني ٻوري رونبي کان 20 ڏينهن بعد ۽ مني ٻوري رونبي کان 40 کان 50 ڏينهن بعد
2. ڊي آر۔ 83 سوا ٻوري يوريا ۽ مني ٻوري ڊي اي پي يا ڏيڍ ٻوري يوريا ۽ پوٽيون ٻہ ٻوريون ايس ايس پي	رونبي کان هڪ يا ٻہ ڏينهن اڳ ۾ سمورو ڊي اي پي ۽ مني ٻوري يوريا يا اڌ ٻوري يوريا ۽ پوٽيون ٽي ٻوريون ايس ايس پي ڏجي. جڏهن تہ باقي يوريا جي رهيل وزن مان اڌ رونبي کان 15 کان 20 ڏينهن بعد ۽ ٻيو رونبي کان 35 کان 40 ڏينهن بعد
3. لطيفي سوا ٻوري يوريا ۽ سوا ٻوي ڊي اي پي	رونبي کان هڪ يا ٻہ ڏينهن اڳ ۾ سمورو ڊي اي پي ۽ يوريا جي ٻوريءَ جو چوٿون حصو ڏجي. جڏهن تہ باقي يوريا جي رهيل وزن جو اڌ رونبي کان 15 کان 20 ڏينهن بعد ۽ ٻيو اڌ رونبي کان 35 کان 40 ڏينهن بعد

4. سدا حيات ٻہ ٻوريون يوريا ۽ سوا ٻوري ڊي اي پي يا اڍائي ٻوريون يوريا ۽ پوڻيون ٽي ٻوريون ايس ايس پي	روئبي کان هڪ يا ٻہ ڏينهن اڳ ۾ سمورو ڊي اي پي ۽ اڌ ٻوري يوريا يا هڪ ٻوري يوريا ۽ پوڻيون ٽي ٻوريون ايس ايس پي ڏجي جڏهن تہ پوڻيون ٽي ٻوريون ايس ايس پي ڏجي جڏهن تہ رهيل يوريا جو هڪ حصو روئبي کان 20 ڏينهن بعد ۽ ٻيو حصو 50 کان 55 ڏينهن بعد ڏجي.
5. خوشبو۔ 95 ڏيڍ ٻوري يوريا ۽ هڪ ٻوري ڊي اي پي	مني ٻوري يوريا ۽ هڪ ٻوري ڊي اي پي پوکيءَ کان پهريائين بنيادي وزن طور ۽ باقي رهيل مني ٻوري يوريا ٻيڻو نسرڻ وقت ڏجي.
6. شاداب، شعاع۔ 92، سرشار مهڪ ۽ شاندار اڍائي ٻوريون يوريا ۽ سوا ٻوري ڊي اي پي يا اڍائي ٻوريون يوريا ۽ ٽي ٻوريون ايس ايس پي	يوريا ڀاڻ جو اڌ وزن ۽ ڊي اي پي جو سمورو مقدار پوکيءَ کان پهرين بنيادي وزن طور ۽ نائٽروجن ڀاڻ جو اڌ وزن ٻيڻر نسرڻ وقت ڏجي.
7. هائبرڊ ٽي ٻوريون يوريا ۽ ڏيڍ ٻوري ڊي اي پي يا ٻہ ٻوريون مونو امونيم فاسفيٽ ۽ هڪ ٻوري سلفيٽ آف پوٽاش يا اڍائي ٻوريون يوريا ۽ ٻہ ٻوريون زرخيز	روئبي کان هڪ يا ٻہ ڏينهن اڳ ۾ سمورو ڊي اي پي ۽ اڌ ٻوري يوريا يا هڪ ٻہ ٻوريون زرخيز يا ٻہ ٻوريون امونيم فاسفيٽ ۽ هڪ ٻوري سلفيٽ آف پوٽاش ڏجي. جڏهن تہ رهيل يوريا جو هڪ حصو روئبي کان 20 ڏينهن بعد ۽ ٻيو حصو 50 کان 55 ڏينهن بعد ڏجي.

پاڻي

ٻيجارو هڻڻ کان 4 کان 6 ڏينهن پهرين ايترو ريج ڪجي، جيئن روئبي وقت زمين ۾ گهٽ ۾ گهٽ هڪ انچ پاڻي بيٺل هئڻ گهرجي جنهن ۾ روئبو ڪجي. ان بعد آهستي آهستي فصل ۾ 3 کان 4 انچ تائين پاڻي وڌائڻ گهرجي. فصل مان بيٺل پاڻي نيڪال بہ ڪبو رهجي. اهڙي طرح لاباري کان 10 يا 15 ڏينهن پهرين پاڻي بند ڪرڻ گهرجي.

جڏهن تہ ناڙي واري پوک ۾ ڦوٽهڙي بعد پهريون پاڻي ڏجي ۽ باقي پاڻي مٿئين طريقي موجب ڏجن. اهڙي طرح چٽ ۾ وري شروعات ۾ ئي ٿڪڙا پاڻي ڏبا اچن تہ جيئن ڦوٽهڙو جلد ۽ سنو ٿئي.

نوٽ:

ڪيميائي ڀاڻ جي متوازن استعمال بابت هتي صرف وچولي قسم جي زمينن لاءِ سفارشون مرتب ڪيل آهن زمينن جي مختلف قسمن ۾ ڀاڻ جي صحيح استعمال لاءِ آبادگار ڀائرن کي گهرجي تہ پنهنجي زمينن جي مٽيءَ جي چڪاس ڪرائين.

زنڪ جو استعمال

ڪلراٺي هيٺاهين، سخت چيڙهالين زمينن ۾ جتي لڳاتار پاڻي بيهي ٿو. اُتي زنڪ جي ڪوٽ ٿئي ٿي عام طرح سان زنڪ جي ڪوٽ جون فصل ۾ هيٺيون نشانيون ٿين ٿيون.

زنڪ جي گھٽتائي جي متاثر ساريون

پن تي زنڪ جي گھٽتائي جي نشاني

1. ٻوٽي جي واڌ بيهجي وڃي ٿي.
2. تيلن جو تعداد گھٽجي وڃي ٿو.
3. پنن جو رنگ ڇهچ سائو ٿي وڃي ٿو.
4. پنن تي ڪٽ جهڙا داغ ٿين ۽ چوٽيون سڪڻ لڳن ٿيون. جست (زنڪ) جي ڪوٽ جي حالتن ۾ زنڪ سلفيٽ (20 سيڪڙو) 16 ڪلوگرام في ايڪڙ يا آسٽريليا يا چائنا جو ٺهيل زنڪ سليفٽ (36 سيڪڙو) 9 ڪلوگرام في ايڪڙ جي حساب سان اوتري ئي سڪل مٽي يا يوريا ياڻ سان ملائي فصل ۾ رونبي کان 15 کان 20 ڏينهن بعد ڇٽڻ گھرجي.

گندگاهه

ٻين فصلن جيان سارين ۾ به ڪيترن ئي قسمن جا گندگاهه ٿين ٿا. جيڪي فصل جي ڪاڌ خوراڪ، هوا، پاڻي، روشني ۽ جاءِ ۾ ڀاڱيوار ٿين ٿا. جن جي ڪري نه رڳو

پيداوار گھٽ ملي ٿي پر ساڳئي وقت انهن جي ڪري جيت جڻين جو حملو پڻ ٿئي ٿو. ان ڪري فصل مان گندگاهه جو خاتمو آڻڻ ضروري آهي ۽ اهو خاتمو وقتائتو ڪرڻ گھرجي. هن وقت مارڪيٽ ۾ ڪيترن ئي قسمن جون سارين جي

فصل مان گندگاھ کي ختم ڪرڻ لاءِ دوائون موجود آھن. جيڪي رونبي جي چار ڏينھن اندر بيٺل پاڻيءَ ۾ استعمال ڪرڻ سان گندگاھ تي ضابطو آڻي سگھجي ٿو.

سارين ۾ هٿ سان گندگاھ ڪيڻ جو عمل

ان کان علاوه هٿرادو طور تي بہ سارين جي رونبي کان 15 ڏينھن بعد گندگاھ ڪيڻ شروع ڪجي ۽ جلد ئي گندگاھ ڪيڊي فصل کي صاف ڪجي تہ جيئن فصل جي واڌ ويجھ بھتر ٿئي ۽ پيداوار سٺي ملي.

گوٽ پرڻ

فصل ۾ ڪن سببن جي ڪري گوٽ ٿي پوندي آھي. جنھن کي پرڻ لازمي ھوندو آھي. جي نہ تہ سفارش ڪيل ٻوٽن جو تعداد پورو ناھي ٿيھندو ۽ پيداوار گھٽ

ملندي آھي، ان لاءِ لازمي آھي تہ ٻيجارو ٿورو ضرورت کان وڌيڪ پوکجي ۽ رونبي وقت اھو بچائي ڇڏجي ۽ پوءِ ضرورت موجب جتي فصل ۾ گوٽ نظر اچي تہ ان کي فوري طور تي پرڻ گھرجي.

جيت

سارين جي فصل تي عام طرح سان ڏانڊيءَ واري پيلي ڪينئين، ڏانڊيءَ واري سفيد ڪينئين، ڏانڊيءَ واري گلابي ڪينئين، پٽاپٽي ڪينئين، اڇي پني واري مھلي، پن ويڙھي ۽ ڳاڙھي جُوڻ جو حملو ٿئي ٿو.

1. سارين جا ڪينئان يا گڏر:

1. گلابي گڏر ۽ پتنگ 2. پٽاپٽي گڏر ۽ پتنگ 3. پيلي گڏر ۽ پتنگ

هي ڪينئان فصل کي شروعاتي دور ۾ نقصان پھچائين ٿا. انھن جيتن جو حملو وڏي ڄمار وارن ٻيجارن تي شروع ٿئي ٿو. جيڪو بعد ۾ رونبي ٿيل فصل تي

اٽڪل 5 ڪان 6 هفتا پوءِ شروع ٿئي ٿو. ڪينئن جو حملو مختلف صورتن ۾ ظاهر ٿئي ٿو. ڪيئين جي حملي کان بچڻ لاءِ زمين جي تياريءَ وقت سُڪيءَ جا اونها هر ڏئي ٻيون پاڙان پٽڻ گهرجن. اهڙي طرح ڪينئن خلاف قوت مدافعت رکندڙ سارين جون جنسون پوکجن. جڏهن تہ ٻيجارو سفارش ڪيل وقت تي ئي پوکڻ گهرجي. ٻي صورت ۾ پاڇاتي پوکيل ٻيجاري ۾ ڪينئن جو حملو ٿئي ٿو. پر ڪنهن بہ سبب جي ڪري جيڪڏهن حملو ٿي پوي تہ فصل تي داڻيدار دوا جي استعمال سان بچاءُ ڪجي.

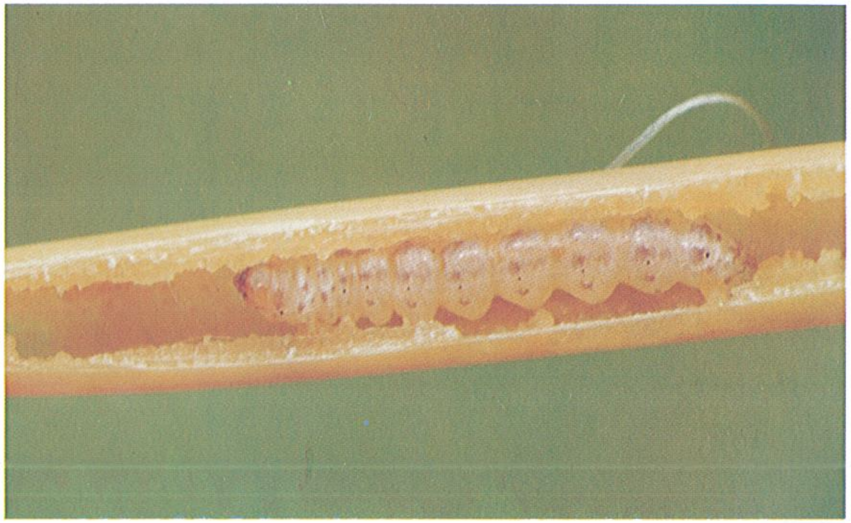

رونبي ٿيل فصل ۾ ڪينئن کان بچاءُ لاءِ هيٺ ڄاڻايل داڻيدار دوائن مان ڪابہ هڪ پهريون ڀيرو رونبي بعد 35 کان 40 ڏينهن دؤران ۽ ٻيو ڀيرو 55 کان 60 ڏينهن دؤران استعمال ڪرڻ گهرجي.

داڻيدار دوائن جو في ايڪڙ وزن	
1. پاڊان 4 سيڪڙو	10 ڪلو گرام في ايڪڙ
2. ورٽاڪو 6 سيڪڙو	4 ڪلو گرام في ايڪڙ
3. فيوراڊان 3 سيڪڙو	12 ڪلو گرام في ايڪڙ
4. روٽاپ 4 سيڪڙو	10 ڪلو گرام في ايڪڙ

نوٽ:

داڻيدار دوا جي استعمال کان اڳ ٻنن جي ڏارن ۽ ٻرن وغيره کي آلي مٽيءَ سان ليپو ڏجي تہ جيئن دوا لڳل ٻارن جو پاڻي ٻين ٻارن ڏانهن وهي نہ وڃي ۽ فصل ۾ پاڻيءَ جي سطح 4 کان 6 انچ بيهارڻ گهرجي. ان کان علاوه آبادگارن کي گهرجي تہ اُهي فصل کي روزانو جاچيندا رهن ۽ جيئن ئي پتنگن جو تعداد وڌيڪ ڏسن تہ ڪنهن ويجهي زرعي ڪارڪن جي صلاح سان دوا جو فوري استعمال ڪن. جيئن تہ مٿي ڄاڻايل ڪينئان سڳداسي، باسمتي يا ٻين ديسي جنسن تي وڌيڪ حملو ڪن ٿا. تنهنڪري اهڙين جنسن ۾ وڌيڪ خيال ڪجي ۽ دوا جو استعمال مناسب ۽ وقتائتو ڪجي.

اڇي پٺيءَ وارو مهلو

اڇي پٺيءَ وارو مهلو يا سارين جي الي هن فصل کي گهڻو نقصان پهچائي ٿي. هي جيت ننڍڙو ٿئي ٿو. جيڪو فصل ۾ بيٺل پاڻيءَ جي مٿان نظر ايندو آهي ۽ فصل جي ٻوٽن تي هيٺيان کان حملو ڪندو آهي. جنهن ۾ ٻوٽن جي رس چوسي انهن کي سڪائي ڪارو ڪري ڇڏيندو آهي. جيڪي سڙي ختم ٿي ويندا آهن.

هن جيت جي نقصان کان بچڻ لاءِ پاڇاٽي پوک نه ڪرڻ گهرجي. ٻارن جا ٻنا هميشه ننڍا ناهڻ گهرجن. ڇاڪاڻ ته وڏن ٻنن جي ڪري فصل ۾ هوا ۽ اُس چڱي طرح نٿي لڳي جنهن ڪري مهلو وڌي ٿو. اهڙي طرح جن علائقن ۾ هي جيت شديد حملو ڪري ٿو. اتي هن جيت لاءِ قوت مدافعت رکندڙ جنسون جهڙوڪ:

سدا حيات پوکڻ گهرجن ساڳئي وقت فصل کي گهاٽو ٿيڻ نه ڏجي. گهاٽي فصل مان هوا ۽ اُس گهٽ گذري ٿي ۽ هي جيت گهاٽي فصل اندر تڪڙي واڌ ويجهه ڪري گهڻو نقصان ڏئي ٿو. فصل اندر هوا ۽ اُس جي صحيح گذر لاءِ جڏهن قطارون پاڻ ۾ ملي وڃن ته هٿن سان هر پنجن قطارن کان پوءِ پها ناهجن يعني ٻوٽن کي هٿن جي مدد سان ڇڏائي وٿي ناهجي ته جيئن فصل کي اُن وٿيءَ ذريعي هوا ۽ اُس ملي. ائين ڪرڻ سان اليءَ جو نقصان گهٽ ٿيندو. اليءَ کان بچاءَ فصل پوکڻ کان اڳ ۾ ٻنيءَ ۾ بيٺل وٽن جي ڇانگ ڪرڻ گهرجي ته جيئن فصل ۾ ڇانورو نه ٿئي.

نائٽروجني ڀاڻن جي غلط استعمال جي ڪري به هن جيت جو حملو وڌيڪ ٿئي ٿو. عام طرح سان آبادگار فصل کي سفارش ڪيل ڀاڻ جي مقدار کان وڌيڪ مقدار

ڏين ٿا. جنهن جي ڪري فصل پل ڪري وڃي ٿو ۽ سائي ڇهچ فصل تي الي عاشق هئڻ ڪري گهڻو حملو ڪري ٿي. ان کان علاوه ان ڳالهه جو بہ خاص خيال رکجي تہ سارين جي رونبي کان 55 ڏينهن بعد نائٽروجن وارو ڀاڻ ڏيڻ سان فصل کي ڪوبہ فائدو نٿو ٿئي پر ان جي ڪري اليءَ جو مسئلو شدت اختيار ڪري وڃي ٿو.

بچاءُ:

اڇي پٺيءَ واري مهلي جي بچاءُ لاءِ آميڊا گروپ جي ڪا بہ دوا استعمال ڪري سگهجي ٿي، پر آميڊا گروپ جي ڪنفيڊور يا موسپلان دوائون بهتر نتيجا ڏيندڙ آهن.

سارين جو پن ويڙهو

هن جيت جي موجودگيءَ جي جانچ رونبي بعد 40 کان 45 ڏينهن کان پوءِ شروع ڪجي. هن جيت جو بہ حملو ڇانوري واري هنڌ، گهاٽي فصل ۽ گهڻي ڏنل نائٽروجن واري فصل ۾ وڌيڪ ٿئي ٿو. جنهن جو خيال رکڻ گهرجي.

هي جيت فصل جا پن ٽڪي ٿو ۽ انهن کي ويڙهي ڇڏي ٿو. پن ويڙهي جا جوان پوپٽ ناسي رنگ جا ٿين ٿا. جيڪي ٻوٽن کي لوڏڻ سان اُڏامڻ لڳن ٿا. جيڪڏهن في ٻوٽي ۾ 2 کان 3 پن ويڙهيل نظر اچن تہ دوا جو استعمال ڪرڻ گهرجي.

بچاءُ:

سارين جي پن ويڙهي کان فصل کي بچائڻ لاءِ پيرا ٿرائيڊ گروپ جون دوائون يعني لمڊا سيهائيلوٿرين ۽ ان سان ملندڙ دوائون استعمال ڪجن.

سارين جي جوڻ

هي جيت سارين ۾ روئبي بعد 20 کان 25 ڏينهن کان وٺي خاص طور تي ڪسين جي پاسن تي نظر اچن ٿا. اهڙي طرح هن جيت جي شروعات ۾ غير هموار زمين ۾

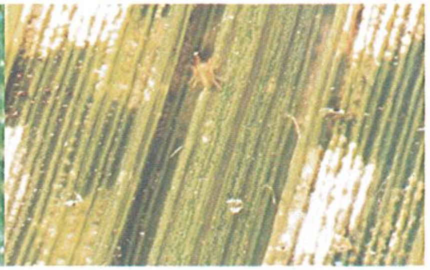

پاڻيءَ جي سطح کان مٿي بيٺل ٻوٽن ۾ حملو ٿئي ٿو. تنهن ڪري زمين کي هموار بنائي پوکي ڪجي ته جيئن سڄي فصل کي پاڻي هڪجهڙو ملي ۽ ڪسين ۽ ٻنن وغيره جي ڪناري سان ٿيل ڳنڍير گاهه کي جلد ختم ڪجي.

هي جيت عام طور تي جسامت ۾ تمام ننڍڙا ۽ ٻوٽن جي ٻاهرين پنن اندر ڏانڊين کي ڇهتيل نظر ايندا آهن. جيڪي ٻوٽن جو رس چوسي وٺندا آهن ۽ نتيجي ۾ متاثره ٻوٽن جي واڌ ويجهه رُڪجي وڃي ٿي. ٻوٽا پيلا ٿي سُڪي وڃن ٿا ۽ سنگ ننڍا خالي يا ان جا داڻا گهٽ تعداد ۾ ٿين ٿا.

جيڪڏهن فصل ۾ جوڻ جو حملو نظر اچي ته پوءِ روئبي جي 35 کان 40 ڏينهن تي ڪنهن به هڪ داڻيدار دوا جو متاثره فصل تي استعمال ڪجي.

بچاءُ:

سارين جي جوڻ کان فصل کي بچائڻ لاءِ ڊائفن ٿيوران گروپ جون دوائون يا ڪابه مائٽي سائڊ يا ان سان ملندڙ دوائون استعمال ڪجن.

بيماريون

1. **رتيءَ جي بيماري:**

هن بيماريءَ جي حملي سبب پنن، ڏانڊين ۽ داڻن جي ڇلرن تي داغ ظاهر ٿيندا آهن ۽ شديد حملي جي صورت ۾ پن ڪريو پون ۽ داڻا سوڪ ڪائي ڪارا ٿيو وڃن. هن بيماريءَ جا جيوڙا ٻج سان گڏ زمين مان ڦٽندا آهن.

بچاءُ: بيماريءَ کان پاڪ صاف ۽ صحتمند ٻج استعمال ڪجي. حملي جي صورت ۾ اسڪور 150 ملي ليٽر في ايڪڙ يا ڊائيفينوڪونازلول 150 ملي ليٽر في ايڪڙ تي اسپري ڪجي.

2. ڪاٽيءَ جي بيماري:

هن بيماريءَ جو سڌو سنئون حملو داڻن تي ٿئي ٿو. داڻن جي ڦرجڻ مهل هن بيماريءَ جا تخم زمين مان اُڏامي داڻن تي حملي آور ٿيندا آهن ۽ جڏهن داڻا پچي راس ٿين ٿا تہ بيمار داڻا ڦاٽيو پون. جن مان چانور بجاءِ ڪارو ٻورو يا پائوڊر نڪري ايندو آهي.

بچاءُ: بيماريءَ کان پاڪ صاف ۽ صحتمند ٻج استعمال ڪجي. حملي جي صورت ۾ اسڪور 150 ملي ليٽر في ايڪڙ يا ڊائيفينوڪونازلول 150 ملي ليٽر في ايڪڙ تي اسپري ڪجي.

احتياطي اُپاءَ:

ٻج کي پوکڻ کان اڳ بيمارين جي بچاءَ واري دوا لڳائي پوءِ پوکجي ۽ ٻج صحتمند پوکڻ گهرجي. سارين واري زمين ۾ پوٽاش جي کوٽ روڪڻ واسطي پوٽاش وارو ڀاڻ ڏيڻ گهرجي. پوک پاڇاٽي نہ ڪجي ۽ ڀاڻ جو سفارش ڪيل مقدار ڏجي. فصل مان گندگاهہ صاف ڪيو رهجي. پر اتفاقي حملي جي صورت ۾ حد جي زرعي ڪارڪن سان رابطو ڪري دوا جو استعمال ڪجي.

ڪوئن کان بچاءَ:

ڪوئن کان فصل لاءِ راڪومن يا ڪلورو فيسيٽان بيٽ استعمال ڪرڻ گهرجي يا ڏرڙن ۾ سائي ماگ پائوڊر واس ڪرڻ گهرجي. يا وري فاسٽاڪسن جي هڪ ٽڪي هڪ ڏوڙ ۾ استعمال ڪجي ۽ ان کان ڏرڙ کي مٽي سان بند ڪرڻ گهرجي.

لابارو

جڏهن ساريون 95 سيڪڙو پڇي وڃن ۽ سنگ ۾ پلال جهڙو رنگ ڏيکارين تہ لابارو شروع ڪجي. لاباري ڪرڻ وقت سارين جون سٿريون ترتيبوار ۽ هڪ ڪريون ڪري ٻڌجن ۽ اتي ئي زمين ۾ 2 ڪان 4 ڏينهن سڪڻ لاءِ ڇڏجن.

پراڻو هٿرادو طريقي سان لابارو ڪرڻ

ان ڪانپوءِ سڪل فصل کي مٿانهين صاف پڪي جاءِ تي ڍير ڪري پوءِ ڳاهجي ۽ ڳاهه ڳاهجي. فصل جو جيتن ڪوئن ۽ پکين کان بچاءُ ڪجي. پر گهڻا ٽوٽا بہ نہ ٿين ۽ گهٽي نقصان کان بچاءُ ٿئي ٿو ۽ اگهہ بہ سٺو ملي ٿو.

اڄڪلهہ سارين جي لاباري لاءِ ڪمبائن هارويسٽر موجود آهن، جنهن مان فائدو حاصل ڪجي.

ڪمبائن هارويسٽر جي استعمال سان وقت ۽ مزدوريءَ جي بچت سان گڏ لاباري ۽ لاباري کان پوءِ وارا نقصان گهٽجي وڃن ٿا. سارين مان ڇڙهائيءَ دوران ٽوٽا تمام

هٿ سان سارين جو ڳاهہ

ٿريشر ذريعي سارين جو ڳاهہ

گهٽ لهن ٿا. فصل جلدي لاباري ٿي وڃي ٿو ۽ ٻئي فصل پوکڻ لاءِ وقت ملي وڃي ٿو. انهيءَ سان گڏ سارين جو معيار بہ سٺو ٿئي ٿو. ان کان سواءِ لاباري ۽ ڳاهہ لاءِ ريپر ۽ ٿريشر جون مشينون پڻ موجود آهن.

اسٽوريج

سارين کي اسٽور ڪرڻ کان پهرين چڱي طرح اُس ۾ سڪائڻ تمام گهڻو ضروري آهي، ٻي صورت ۾ سارين ۾ موجود نمي يا گهم جي ڪري گرمي جو درجہ حرارت تمام گهڻو وڌي ويندو آهي، ان کان علاوه سارين ۾ ڦڦوندي (Fungus) لڳي ٿي، جنهن جي ڪري چانور جو معيار ۽ ذائقو تمام گهڻو متاثر ٿئي ٿو. ان لاءِ سارين کي سج جي روشني ۾ هڪ بہ ڏينهن سڪائڻ ضروري آهي تہ جيئن ڳهربل معيار کي برقرار رکي سگهجي.

چانورن کي اسٽور ڪرڻ جو مقصد آهي ته چانورن کي موسم جي اثر کان، گِهم کان، ڪوئن کان، پکين کان، نقصانڪار جيتن کان ۽ بيمارين جي جيوڙن کان بچائڻ.

جنهن لاءِ هيٺين ڳالهين جو ذهن ۾ رکڻ تمام گهڻو ضروري آهي.

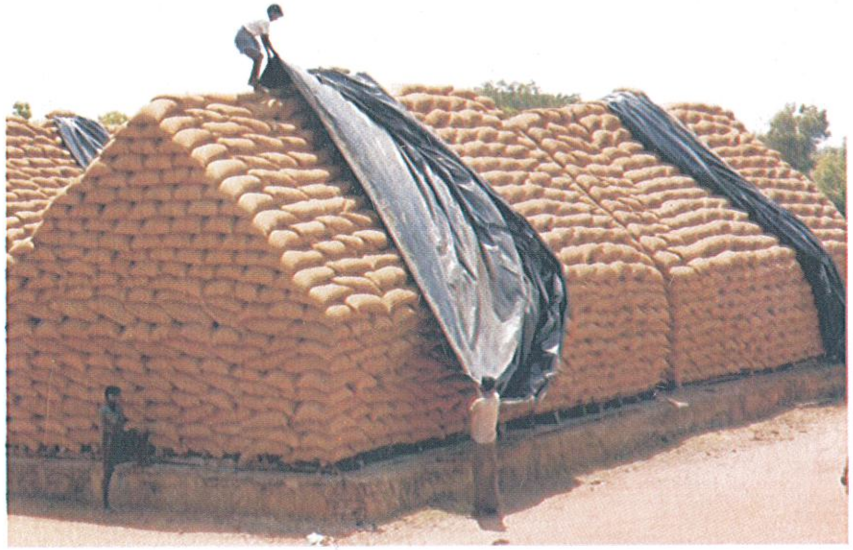

1. چانورن جي نمي 14%w.b. تائين يا ان کان گهٽ هئڻ گهرجي.
2. چانورن جون بوريون سڌو سنئون فرش تي نه رکڻ گهرجن. ان لاءِ بورين کي فرش کان 20 سينٽي ميٽر مٿي اونچائي واري منجڻ (رينڪ) تي رکڻ گهرجي.
3. چانورن کي جيترو ڊگهو عرصو رکڻو هجي اوترو گِهم يا نمي گهٽ هئڻ گهرجي.
4. چانور چاهي کائڻ لاءِ هجن يا ٻج لاءِ. 14%w.b. کان مٿي گِهم سنوار (فنگس) جي پيدا ٿيڻ جو سبب بڻجي ٿو. جيڪو تمام گهڻو جلدي کاڌي واري مقدار کي نقصان ڏي ٿو.

سارين ۾ ٻيون پوکون

جيئن ته اڄڪلهه دريائي پاڻيءَ جي کوٽ آهي. ان ڪري موجود پاڻيءَ مان وڌ ۾ وڌ فائدو وٺڻ تي زور ڏنو وڃي ٿو ۽ سارين واري زمين جي وري صورتحال اُها آهي ته لاباري کان پوءِ به گهڻي وقت تائين اُن زمين ۾ ريج رهي ٿي. ان ڪري سارين جي بيٺل فصل اندر آخري وقت ۾ پواڙي، سورج مکي، سرنهن، چڻا يا مٽر دوباري فصل طور پوکڻ گهرجن. جيڪي سارين کي ڏنل پاڻيءَ ۽ ڀاڻ تي ئي تيار ٿين ۽ اُهي سارين کي نقصان به نٿا پهچائين.

سارين جي زمين زيرو ٽيلج تي ڪڻڪ:

جيئن مٿي ذڪر ڪيو آهي ته سارين واري زمين ۾ سارين جي لاباري کان پوءِ به ريج هوندي آهي، اُن کي استعمال ڪرڻ جو بهترين زيرو ٽيلج ناڙيءَ رستي ڪڻڪ پوکڻ آهي. ان لاءِ سارين جي لاباري کان پوءِ زمين کي هرڦار ڏيڻ بنا ئي زيرو ٽيلج ناڙيءَ رستي ڪڻڪ جي ناڙي ڪرڻ گهرجي. جنهن سان هڪ ته ڪڻڪ جو فصل وقتائتو پوکجي ويندو ۽ ٻيو ته ڪڻڪ جي پوکيءَ لاءِ تيار ٿيندڙ زمين تي ايندڙ خرچ به بچي پوندو.

نوٽ: سارين واري زمين ۾ هر ڏيئي پوکڻ ئي بهتر آهي. پر جي ڪڻڪ جي پوکيءَ لاءِ وقت نه ملي ان صورت ۾ زيرو ٽيلج تي ڪڻڪ پوکجي.

ورلڊ بئنڪ جي سھائتا سان سنڌ ايگريڪلچرل گروٿ پروجيڪٽ ذريعي حڪومتِ سنڌ طرفان آبادگار پائرن لاءِ ھينيان زرعي اوزار رعائتي قيمت تي موجود آھن.

سارين جو ڪمبائن ھارويسٽر

سارين جو ٿريشر

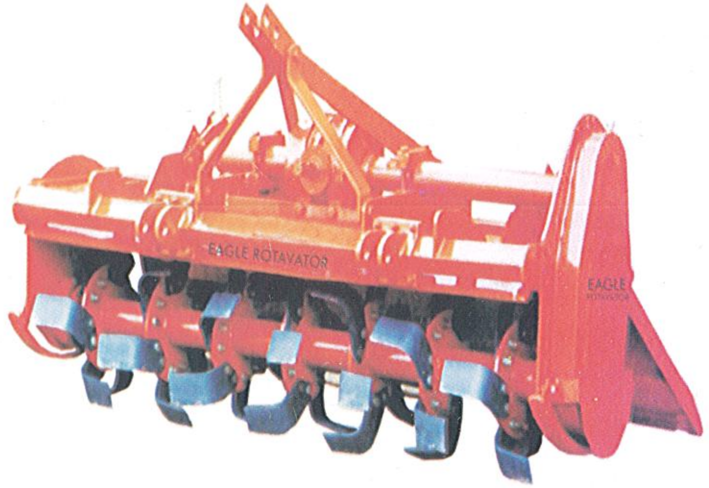

سارين جو روٽاويٽر

جيڪ ٽرالي

سارين جو مِني هارويسٽر

سارین جو ترانسپلانتر

Disclaimer

هن ڪتاب ۾ ڏنل مواد مختلف ڪتابن، تجربن، مشاهدن ۽ انٽرنيٽ تان حاصل ڪيو ويو آهي، جنهن جا سڀ حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ آهن.

هن ڪتاب ۾ ڏنل معلومات جي ڪن بہ نتيجن جو ذميوار ادارو نہ هوندو. پڙهندڙ ڏنل معلومات پنهنجي سمجهہ ۽ ذميواري آهر ڪتب آڻين.

Advance Printing Agency Hyd.

Address:
House # 66, Civil Lines, Defense Society Hyderabad
www.sagp.pk